

Beleidsvoorstel

Datum van schrijven: 08/12/2023

Beleidsvoorstel richt zich tot verkiezingen van 9 juni 2024

- Europese verkiezingen
- federale verkiezingen
- regionale verkiezingen

13 oktober 2024: lokale verkiezingen

- provincieraadsverkiezingen
- gemeenteraadsverkiezingen

- Alle niveau's (van Schumanplein over wetstraat tot dorpsstraat)

Mest(stoffen)beleid

BELEIDSVOORSTEL, DE OPLOSSING

In maart 2023 bereikten de milieu-, natuur- en landbouworganisaties een principeakkoord over de uitgangspunten van een nieuw mestactieplan. Onderstaande principes komen voort uit dit akkoord of bouwen hierop verder. Hiervoor is dus draagvlak op het terrein, vanuit verschillende hoeken. Boerenbond vraagt om het principeakkoord consequent om (dus zonder nulbemesting in VEN) te zetten in een aangepast mestdecreet.

1. Beoordeel alle actoren op basis van **correcte criteria**. Ons MAP-meetnet is de hoeksteen voor rapportering van de bereikte resultaten aan Europa. Een goede inventarisatie waarom bepaalde meetpunten slecht scoren en hoe dit kan worden geremedieerd is essentieel om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken. Meetpunten waar landbouw niet de oorzaak is voor vervuiling dienen te worden geschrapt. Bovendien kan pas over een geldige meting worden gesproken indien op het moment van staalname voldoende waterdebiet kan worden vastgesteld. Ook de andere bronnen van stikstof en fosfaat worden in ander beleid grondig aangepakt zodat de waterkwaliteit sterk kan verbeteren.
2. Stimuleer **nutriëntencirculariteit** vanuit een globale bedrijfsbenadering. Mest is een grondstof in de kringlooplandbouw. Werk de discriminatie van dierlijke mest ten opzichte van kunstmest weg. Erken de ReNuRe producten als kunstmeststof en ondersteun derogatie waardoor dierlijke mest kan ingezet worden ter vervanging van kunstmest. Zorg voor een betere procedure om evidente grondstoffen terug in te zetten als meststof of bodemverbeteraar voor evidente producten.
3. Bevorder maatregelen ter verbetering van de **bodemvruchtbaarheid**. Breng koolstof in rekening bij de bepaling van het nitraatresidu. Hou rekening met de belangrijke rol van stalmest, boerderijcompost en andere meststoffen en grondstoffen met een hoog koolstofgehalte in het op peil houden van bodemkwaliteit en bodemvruchtbaarheid.
4. Stimuleer verder de inzet van **goede landbouwpraktijken**. Bemesting volgens het principe van de 4J's, nl. met de juiste mestsoort, op het juiste tijdstip, met de juiste dosis en met de juiste bemestingstechniek, is een principe dat reeds gehanteerd wordt en dat verder versterkt kan worden. Dit houdt ook in dat er voldoende mestopslag moet vergund worden op elk bedrijf zodat mest op het juiste moment kan toegediend worden. Het principe van kalenderlandbouw moet losgelaten worden.

Een positieve discriminatie voor niet-nitraatgevoelige teelten en biologische landbouw kan ook een stimulans zijn voor land- en tuinbouwers om deze teelten in hun teeltplan te houden of bij te voegen. Het systeem van nitraatresidumetingen dient verder te worden verfijnd (kleinere veldvariabiliteit) om het als sensibiliserend en adviserend instrument te behouden. Globaal moet er binnen de wetgeving voldoende rechtszekerheid geboden worden aan land- en tuinbouwers.

5. Zet in op **handhaving** in functie van het milieurisico. Ook **begeleiding** van landbouwers is een belangrijk instrument dat meer oplevert dan financiële sancties zonder meer. Gezien er heel wat invloedfactoren zijn waar de landbouwer geen impact op heeft (weersomstandigheden, bodemtype) moet er een goede afweging gemaakt worden alvorens sanctioneringsmechanismen te voorzien. Zet verder én meer in op vrijwillige advisering en begeleiding via B3W, de Begeleidingsdienst voor een Betere Bodem en Waterkwaliteit. De dienst wordt steeds beter bekend bij landbouwers en begint zijn vruchten nu meer en meer af te werpen.
6. **Behoud ontwikkelkansen** voor veehouderijbedrijven en tuinbouw/akkerbouw met het oog op verdere verduurzaming. Betrek het middenveld in de opmaak en de opvolging van het mestbeleid.

Hierbij mag niet worden vergeten dat nieuwe maatregelen tijdig gecommuniceerd moeten worden naar landbouwers, op een heldere en verstaanbare manier. Een positieve communicatie vanuit VLM is aangewezen. Voer zeker geen maatregelen retroactief in.

In het kader van het maatregelenpakket van 15 februari 2024 werden tevens bijkomende afspraken inzake het mestbeleid gemaakt. Boerenbond vraagt om deze afspraken te honoreren en te implementeren. Meer in het bijzonder werd afgesproken om in MAP 7 in VEN geen bijkomende nulbemesting in te voeren. Tevens zal de Vlaamse regering de derogatie op grasland terug aanvragen en verdedigen bij de Europese Commissie en dit voor de goedkeuring van het aangepaste mestdecreet.

ALGEMEEN KADER EN TOELICHTING

Planten hebben voedingsstoffen nodig om te groeien. Land- en tuinbouwers vragen een beleid waarin planten en gewassen optimaal kunnen groeien. Een gezond evenwicht tussen opbrengst en milieueffecten dient hierbij bewaakt te worden op basis van wetenschappelijke inzichten. Een kwalitatieve bodem wordt ook in het mestbeleid centraal gezet. Ook circulariteit wordt omarmd en werkelijk mogelijk gemaakt. De grenzen van het generieke beleid zijn bereikt. Het mest(stoffen)beleid moet realistisch en haalbaar zijn, via een gebiedsgerichte aanpak die vooruitgang belooft.

CONTEXT EN ANALYSE

De land- en tuinbouwsector heeft **zware inspanningen geleverd** om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater te verbeteren en **wil dit in de toekomst ook blijven doen**. Het gemiddelde nitraatgehalte in het oppervlaktewater daalde van 40,3 mg in 1999 tot 17,6 mg in 2022. Door de droge zomers de laatste jaren was er van 2016 tot 2019 een stijging, maar die werd terug weggewerkt. Het aantal meetpunten met overschrijdingen van 50 mg nitraat per liter, de doelstelling die de nitraatrichtlijn oplegt, werd in 2022 teruggebracht tot 20%. Vooral in gebieden met de slechtste waterkwaliteit blijft er nog een doelafstand te overbruggen waar de landbouwsector wil aan blijven werken om die weg te werken.

Niet alleen de landbouwsector maar ook verschillende **andere sectoren** die in het drukbevolkte Vlaamse platteland aanwezig zijn, zorgen voor een input van stikstof en fosfor naar het oppervlakte- en grondwater. Denk hierbij aan huizen die niet zijn aangesloten op een riolering, lekken uit het rioleringsstelsel, overstorten van waterzuiveringsinstallaties, (vergunde) lozingen van industriële activiteiten, ... Ook hier is nog veel werk aan de winkel en moet versneld actie worden ondernomen.

De land- en tuinbouwsector is een zeer diverse sector. De **nood aan maatwerk in wetgeving** komt steeds meer op de voorgrond. De limieten van een steeds strenger wordend generiek beleid zijn op vele vlakken bereikt (cf. in het mestbeleid het spanningsveld tussen algemene normen en gebiedsgericht beleid). Er moet naar methodieken gezocht worden die meer differentiatie mogelijk maken (billijkheid, rechtvaardigheid), niet alleen **gebiedsgericht** maar ook op bedrijfsniveau.

De Fitness Check van de Nitraatrichtlijn moet worden gebruikt om een **realistisch tijdsplan** uit te tekenen om de doelstellingen te halen. Daarbij moet in voldoende mate rekening worden gehouden met de context waarbinnen die doelstellingen bereikt moeten worden. Hierbij én ook bij de goedkeuring van het Vlaamse mestbeleid moet worden rekening gehouden met de grote inspanningen die de land- en

tuinbouwsector al leverde. Het uitgetekende beleid moet **vooruitgang belonen**, ook al werden de doelstellingen (nog) niet volledig bereikt. Hierbij moet ook telkens tijdig duidelijkheid gegeven worden aan landbouwers, voor de start van het bemestingsseizoen. Het retroactief invoeren van beleid is nooit een goede zaak, maar zeker niet bij biologische processen, waar een goede planning op voorhand cruciaal is en nog weinig kan bijgestuurd worden tijdens het groeiseizoen. Het huidige mestdecreet en zijn uitvoering zijn dermate ingewikkeld geworden, dat **continue vereenvoudiging** absoluut noodzakelijk is.

Een **duurzame bodemkwaliteit** moet een overkoepelende doelstelling van het structureel mestbeleid zijn. Vandaag wordt het verhogen van koolstof in de bodem afgestraft omdat dit een negatief effect heeft op het nitraatresidu, en deze metingen in het najaar een steeds belangrijker instrument worden in het mestbeleid. Waar deze vroeger altijd als indicator werden gezien, worden ze nu als handhavinginstrument gebruikt. Maar er zijn nog te veel onduidelijkheden over wat de impact van de landbouwer op deze waarde is. Meer onderzoek hierover is essentieel, alsook dat het aandeel koolstof in de bodem en andere bodemparameters in rekening worden gebracht in relatie tot het nitraatresidu.

De huidige **bemestingsnormen** zijn vastgelegd op basis van de onttrekking van nutriënten door de gewassen. Gemiddelde gewasopbrengsten en respectievelijke inhouden van N en P in de plant waren hiervoor de gebruikte parameters. In gebieden waar de waterkwaliteit nog onvoldoende is verbeterd, werden de bemestingsnormen al sterk verlaagd. Nog lagere (generieke) bemestingsnormen zijn nefast voor het opbrengstpotentieel van onze Vlaamse land- en tuinbouw.

Land- en tuinbouwers leveren vandaag al **een grote bijdrage aan de circulaire economie** door via het gebruik van mest, gewassen te laten groeien. Maar de hoeveelheid stikstof die hiermee ingevuld mag worden is door Europa begrensd tot maximum 170 kilogram stikstof per hectare per jaar. In het derogatiemonitoringsnetwerk werd aangetoond dat het gebruik van 250 kilogram dierlijke stikstof per hectare per jaar zonder bijkomend milieurisico kan toegepast worden op o.a. grasland, waardoor ook het kunstmeststofgebruik daalt. Europa verleende daarom gedurende verscheidene jaren een derogatie aan Vlaanderen. Deze **derogatie** is vandaag echter weggefallen omdat de overheid niet op tijd een nieuw actieplan ingevoerd heeft.

Ook bepaalde reststromen vanuit de landbouw kunnen terug als meststof of bodemverbeterend middel gebruikt worden. Maar de huidige regelgeving hierrond werkt belemmerend. Als het product nog niet erkend is bij de FOD Volksgezondheid moet elke landbouwer een individueel traject doorlopen om als meststofproducent erkend te worden en hiervoor een grote financiële bijdrage betalen. Dit werkt niet stimulerend om deze grondstoffen circulair in te zetten.

Nieuwe technieken in de mestverwerking maken zogenaamde **ReNuRe** (REcovered Nitrogen from manURE = teruggewonnen stikstof uit mest) producten, die de eigenschappen van kunstmeststoffen hebben. Spijtig genoeg vallen deze vandaag nog steeds onder de norm van dierlijke mest omdat de stikstof afkomstig is van dierlijke mest. Deze techniek is een prachtig voorbeeld van circulariteit, maar wordt vandaag belemmerd door (Europese) regelgeving. Nu de geopolitieke context veranderd is, zijn er duidelijk opportuniteiten die tot een win-win kunnen leiden voor landbouw en milieu. Tijd dus om nu echt in de Nitraatrichtlijn, die het Europees regelgevend kader vormt en in de praktijk de circulariteit te omarmen.

AANVULLING

achtergrondinfo – standpunten – relevantie studies of cijfers die je wil meegeven

Derogatie:

- www.vlm.be/nl/SiteCollectionDocuments/Mestbank/Algemeen/Info%20op%20Mestbankloket/Derogatievoorwaarden/Derogatievoorwaarden_2022.pdf
- Studie Wageningen Livestock Research: Nitrate leaching from liquid cattle manure compared to synthetic fertilizer applied to grassland or silage maize in the Netherlands (Herman De Boer, 2017)
- Derogation monitoring network of farms under Directive 2008/64/EG (MAP 5) Final report: Period January 2016 – May 2020